

J A A R V E R S L A G

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

505-1989

1989

Bij dit jaarverslag is een artikel gevoegd over het multi-etnisch samenleven,
beschreven vanuit het Buurtproject Hoorn-Noord.

STICHTING CULTUURFONDS
van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten

J A A R V E R S L A G

1989

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Bij dit jaarverslag is een artikel gevoegd over het multi-etnisch samenleven,
beschreven vanuit het Buurtproject Hoorn-Noord.

Index

Behandelde onderwerpen

Ontmoetingsproject muziekscholen	6
Premietoekenning werkstukken	7
Boek met tekeningen van Generaal De Howen (1774-1848)	8
'Ware vriendschap is wederzijds', vriendenkringen van musea in Nederland	8
Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis	8
Theaterfestival Enschede	9
Festival Kunst met Gehandicapten Nederland	9
Varende monumenten	9
Voetbalvandalisme	10
Dissertatie 'Plaatselijke bestuurlijke ontwikkelingen 1600-1980'	10
Straatmeubilair	10
Publikatie rond Emanuel Boekman	10
Verborgene Steden	11
Andere activiteiten	11

**Samenstelling van bestuur
van de Stichting Cultuurfonds
per 1 januari 1990**

mr. H.V. van Walsum, burgemeester van Delft, voorzitter
jhr.mr. L.M. Michiels van Kessenich, secretaris-generaal van het Ministerie van
Financiën, vice-voorzitter
mr. S.J. Hartkamp, burgemeester van Franekeradeel
mr. P.M.G.P. Janssens, burgemeester van Hoorn
mr. H.W. Pannekoek, burgemeester van Wisch
mr. C.G.J. Rutten, burgemeester van Middelburg
dr. G.J. van der Top, directeur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
tot 1 april 1990
drs. F.A.M. Kerckhaert, directeur van de Vereniging van Nederlandse
Gemeenten per 1 april 1990
P.B. Bouman, medewerker directiesecretariaat van de Bank voor Nederlandsche
Gemeenten, secretaris

Secretariaat

Koninginnegracht 2
2514 AA 's-Gravenhage
Postbus 30305, 2500 GH 's-Gravenhage
telefoon (070) 3483520
faxnummer (070) 3454743

Verslag over het jaar 1989

van de Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten

Algemeen

Ter gelegenheid van haar vijftigjarige bestaan heeft de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten in 1964 het initiatief genomen tot de oprichting van de Stichting Cultuurfonds. In de statuten van het fonds is als doelstelling weergegeven: het verdiepen en verbreiden van de kennis van de gemeentelijke activiteiten op het gebied van cultuur en wetenschap en het bevorderen van gemeentelijke activiteiten op dit gebied.

Het bestuur tracht dit doel te bereiken door in de eerste plaats culturele en wetenschappelijke initiatieven te stimuleren die een algemeen gemeentelijk aspect hebben. Daarbij heeft het bestuur bepaald dat de activiteiten op zijn minst:

- van gemeentelijke aard zijn, dan wel door een gemeente financieel of bestuurlijk worden ondersteund;
- een uniek, bijzonder of experimenteel karakter dragen;
- bij voorkeur van meer dan strikt lokaal belang zijn;
- zodanig financieel zijn opgezet dat een bijdrage van het Cultuurfonds gerechtvaardigd is.

Bestuur

De directie van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten benoemt de voorzitter en de vice-voorzitter van het bestuur, de vijf andere bestuursleden worden benoemd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Bij de aanvang van het verslagjaar werd de heer mr. H.V. van Walsum door de Bank voor Nederlandsche Gemeenten als voorzitter benoemd en werden de heren mr. S.J. Hartkamp en mr. P.M.G.P. Janssens door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten benoemd in respectievelijk de vacatures die ontstonden door het statutaire terugtreden van de heer M.A. van der Have (oud-burgemeester van Leiderdorp) en mevrouw A.Th. de Leeuw-Mertens (burgemeester van Eemnes). Aan het einde van het jaar was de heer W.C. Hillenaar voor de derde maal aftredend en statutair niet hernoembaar. Het bestuur zegt de heer Hillenaar, die gedurende negen jaar met grote belangstelling en toewijding bijdragen heeft geleverd aan het werk van de Stichting, gaarne dank. Daarbij wordt het betreurd dat het bestuur met de heer Hillenaar, die lid is van de raad van commissarissen van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten, ook een goede contactpersoon met de bank verliest. In de vacature-Hillenaar is aan het eind van 1989 voorzien door de benoeming van de heer mr. C.G.J. Rutten door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Secretariaat

Het bestuur van de Stichting Cultuurfonds voorziet in overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in het secretariaat dat sinds de oprichting gevestigd is ten kantore van de bank. De secretaris, de heer mr. N.M. Heijstek, heeft het bestuur in december van het verslagjaar laten weten het voeren van het secretariaat niet meer te kunnen combineren met zijn taak bij de bank (hoofd personeelszaken). Per 31 december 1989 heeft hij zijn functie neergelegd. De heer Heijstek is vanaf 1974 bij het werk van de Stichting Cultuurfonds betrokken geweest. Na het assisteren van de toenmalige secretaris, de heer J. Hoftijzer, adjunct-directeur algemene zaken van de bank, werd hij in 1979 benoemd tot tweede secretaris. In 1982 volgde, na het aftreden van de heer Hoftijzer, zijn benoeming tot secretaris. Gedurende deze periode heeft de heer Heijstek vele projecten en uitgaven begeleid en tot een goed einde gebracht, waarvan als belangrijkste genoemd kunnen worden de boekwerken *Ambtsketens*, *Raadhuisspreuken* en *De Groene Stad*. Het project *Zilver in Gemeentelijk Bezit* en het ontmoetingsproject muziekscholen hadden zijn bijzondere aandacht. Het bestuur dankt de heer Heijstek voor zijn vele bijdragen op het brede terrein van de gemeentelijke cultuur en wenst hem in zijn verdere loopbaan veel succes toe.

Per 1 januari 1990 is in deze vacature voorzien door de benoeming van de heer P.B. Bouman, medewerker van het directiesecretariaat van de bank en tot dusver tweede secretaris, tot secretaris.

Ontmoetingsproject muziekscholen

Reeds vele jaren organiseert het Cultuurfonds muziekontmoetingen voor leerlingen van erkende muziekscholen, welke scholen een sterk gemeentelijk aspect hebben, omdat zij voor hun inkomsten grotendeels zijn aangewezen op gemeentelijke subsidie.

Voor het project 1988/1989 werden de volgende disciplines aangewezen:

- koor (minimaal 18 leden, begeleiding vrij)
- symfonie-orkest (minimaal 38 leden)
- bigband (minimaal 18 leden, waarvan minimaal 5 trompetten, 5 saxofoons en 4 trombones).

In de eerste maanden van 1989 werden regionale ontmoetingsdagen georganiseerd in achtereenvolgens Leerdam, Doetinchem, Tegelen en Kampen. In totaal werd door 35 ensembles gespeeld. De hierna genoemde ensembles werden uitgenodigd voor de landelijke ontmoeting: de bigband van de Streekmuziekschool te Coevorden, de bigband van de Streekmuziekschool Nieuwe Waterweg Noord te Vlaardingen, het koor van de Muziekschool Geleen e.o., het klein vrouwenkoor van het Muzisch Centrum Emmeloord, het koor van de Stichting Tegelse Muziekschool en de Muziekschool Venray, het vocaal en instrumentaal ensemble van het Centrum voor Kunstzinnige Vorming Tiel e.o., de cantonij van de kerkmuziekafdeling van de Streekmuziekschool 'De Wâldsang' te Buitenpost, het symfonie-orkest van de Toonkunstmuziekschool

voor de Drechtsteden te Dordrecht, de bigband van de Muziekschool Noord-Oost Twente te Oldenzaal en de bigband van de Streekmuziekschool Roermond. De slotmanifestatie vond plaats op 10 juni 1989 in de Arnold Schönbergzaal van het Koninklijk Conservatorium te 's-Gravenhage. Door de internationale jury bestaande uit de heren Jaring Walta (Nederland), voorzitter, Peter Lachmund (Bondsrepubliek Duitsland) en Camille Swinnen (België) werd de bigband van de Streekmuziekschool Roermond als beste ensemble aangewezen. De cantorij van de Streekmuziekschool 'De Wâldsang' te Buitenpost en het vocaal en instrumentaal ensemble van het Centrum voor Kunstzinnige Vorming Tiel e.o. eindigden respectievelijk als tweede en derde. De prijzen die het bestuur beschikbaar heeft gesteld en die ten goede komen aan de scholen die de winnende ensembles hebben afgevaardigd, werden overhandigd door de heer mr.dr. A.J.E. Havermans, burgemeester van 's-Gravenhage. De winnaar ontving tevens een door de NCRV beschikbaar gestelde trofee. Het bestuur heeft inmiddels besloten tot een volgend muziekontmoetingsproject (1989/1990).

Premietoekenning werkstukken

In de loop van het verslagjaar werd op ruime schaal bekendheid gegeven aan het voornemen om ook in 1989 premies beschikbaar te stellen voor scripties die van bijzondere betekenis kunnen zijn voor het gemeentewezen.

Op advies van de daartoe benoemde beoordelingscommissie, bestaande uit de heren prof.dr. P.B. Boorsma, voorzitter, prof.dr. H.A. Brasz en drs. J. Reehorst, besloot het bestuur van de Stichting Cultuurfonds premies toe te kennen aan:

De heer J.H. Lindenbergh voor zijn scriptie 'Kostenverschillen bij Waterleidingbedrijven. Een toepassing van de Property Rightsbenadering bij de verklaring van kostenverschillen bij Nederlandse waterleidingbedrijven'; de heer G. Annink voor zijn scriptie 'Het preventief en positief toezicht op het gemeentebestuur'; de heer H.W. de Wolff voor zijn scriptie 'Schilderswijk: voorstel voor een bedrijfsvriendelijke aanpak in de stadsvernieuwing'; mevrouw V. Kennis, de heer F.C.P.P. Spierings en mevrouw Th.M.H. van der Velden voor hun scriptie 'Verwaarlozing. Een kwalitatief onderzoek naar de afhandeling' en de heer J.W. van Dam voor zijn scriptie 'Het imago van de gemeente als werkgever: Verslag van een onderzoek onder HEAO'ers en HTS'ers en aanbevelingen ter verbetering van de beeldvorming van de gemeente als werkgever'.

Aangezien laatstgenoemde scriptie in januari 1989 als publikatie is verschenen in de reeks van het College van Arbeidszaken (CvA) van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, is besloten deze niet in de scriptiereeks van het fonds op te nemen, maar de heer Van Dam wel de premie te overhandigen, aangezien op het tijdstip van inzending nog niet bekend was dat zijn werkstuk elders zou worden uitgegeven. Op 25 mei 1989 vond in het gebouw van de bank een feestelijke bijeenkomst plaats ter gelegenheid van deze prijsuitreiking.

In 1989 stond voor de dertiende maal de gelegenheid open doctoraal-scripties en

daarmee vergelijkbare werkstukken over gemeentelijke onderwerpen in te zenden. De Stichting Cultuurfonds hoopt op deze wijze wetenschappelijke werkstukken – die niet alleen geacht mogen worden de kennis omtrent gemeentelijke onderwerpen te verdiepen en te verbreden, maar vaak een praktische handleiding voor gemeentelijke functionarissen zullen blijken te zijn – aan de vergetelheid te onttrekken door aldus ‘bekroonde’ scripties in boekvorm uit te geven en gratis aan gemeentebesturen aan te bieden. Inmiddels zijn er 36 boekjes in de scriptiereeks verschenen bij de VNG-Uitgeverij. Ook in 1990 worden inzendingen tegemoet gezien. Circulaires en affiches met de voorwaarden voor premietoekenning zijn verkrijgbaar bij het secretariaat.

**Boek met tekeningen
van generaal De Howen
1774-1848**

Het bestuur besloot in het verslagjaar een bedrag beschikbaar te stellen voor het in een oplage van 2.000 exemplaren te vervaardigen boek ‘Howen en zijn Nederlandse tekeningen’. Dit omvangrijke boekwerk zal in 1990 als tweede deel verschijnen in een serie van vier delen over het werk van De Howen. Het eerste deel, een franstalig boek met prenten van Namen en omgeving, is enkele jaren geleden uitgegeven door het Cultureel Departement van het Gemeentekrediet van België.

**‘Ware vriendschap is
wederzijds’, vriendenkringen
van musea in Nederland**

Onder deze titel is tijdens een bijeenkomst in het Westfries Museum te Hoorn op 17 mei 1989 het eerste exemplaar van een boek overhandigd, waarin een onderzoeksverslag wordt gedaan naar het functioneren van vriendenkringen. Nederland telt 846 musea en 272 – traceerbare – kringen van vrienden. Daarvan deden er 227 aan het onderzoek mee; een hoge respons. Naast de resultaten van het onderzoek, waaruit de auteurs goede raadgevingen voor vriendenkringen hebben gedistilleerd, zijn drie ‘cases’ van wel heel verschillende vriendenverenigingen beschreven (Stedelijk Museum in Alkmaar, Museum Boymans-van Beuningen te Rotterdam en Jopie Huismanmuseum in Workum). Aan het verslag zijn een literatuur- en een adreslijst toegevoegd. Dit boek is, na ‘een museum met opzet, met opzet een museum’ (1985) de tweede uitgave van de Stichting Cultuurfonds waarmee het bestuur de gemeenten een handreiking wil verschaffen op museaal gebied.

**Cahiers voor Lokale en
Regionale Geschiedenis**

Zoals in het jaarverslag over 1988 werd vermeld heeft het bestuur van de Stichting Cultuurfonds een aanzienlijk bedrag beschikbaar gesteld voor het uitgeven van een zevental thematische cahiers, waarin een vakgebied, specialisme of onderwerp binnen de geschiedwetenschap behandeld wordt, dat een bijzondere relatie heeft met of relevantie voor de lokale en regionale geschiedenis. Naar aanleiding van een verzoek van de redactiecommissie om financiële steun van het Cultuurfonds teneinde de reeks uit te breiden met nog zeven cahiers, waardoor tot een afgerond resultaat kan worden gekomen, besloot het bestuur, gelet op het nut voor de lokale en regionale geschiedenis in Nederland, de

gevraagde bijdrage te verlenen.

Inmiddels zijn van de eerste serie vier cahiers verschenen, te weten:

Strafrecht en criminaliteit,

Materiële Cultuur: huisraad, kleding en bedrijfs gereedschap,

Historische geografie, landschap en nederzetting en

Stadsgeschiedenis.

De volgende cahiers zullen in de loop van de jaren 1990, 1991 en 1992
verschijnen:

Historische demografie,

Onroerend goed,

Onderwijs,

Belastingbronnen,

Groeps onderzoek,

Industriële archeologie,

Vrouwengeschiedenis,

Volkskunde,

Sociale zorg en

Lokaal bestuur.

Theaterfestival Enschede

Op 27, 28 en 29 oktober 1989 vond in Enschede het 'Boast festival' plaats, een breed opgezette manifestatie van Overijsselse en Gelderse muziektheatergezelschappen.

Het festival had tot doel de kwaliteit en diversiteit van een aantal in de oostelijke regio gevestigde muziek- en theatergezelschappen onder de aandacht te brengen van een groot – zowel landelijk als regionaal – publiek. Aan het festival werd tevens een symposium gekoppeld om ook de doelgroepen bestuurders en beleidsmakers te laten zien wat het oosten van het land op dit terrein te bieden heeft. Gelet op het nieuwe karakter van dit festival en op het belang van het symposium, waarbij het thema 'kunstspreiding' ruime aandacht kreeg, besloot het bestuur een bijdrage voor deze manifestatie beschikbaar te stellen.

Festival Kunst met Gehandicapten Nederland

Het organiseren van een festival, waarbij de integratie van de gehandicapte mens in al zijn verschijningsvormen – zich in het bijzonder uitend in de kunst, de kunstnijverheid en de kunstpresentatie – daadwerkelijk wordt uitgedragen, heeft de belangstelling van het Cultuurfonds gewekt. Door middel van het financieel mogelijk maken van een verslag over dit festival – dat vervolgens is toegezonden aan de colleges van burgemeester en wethouders – hoopt het bestuur aan dit door de Stichting Kunst met Gehandicapten in 1988 georganiseerde festival bekendheid te geven.

Varende monumenten

De inwerkingtreding van de nieuwe Monumentenwet op 1 januari 1989 betekende onder meer dat het beleid op het terrein van de monumentenzorg in belangrijke mate een gemeentelijke zorg is geworden. Historische schepen en

historische havens vormen een integraal onderdeel van dat gemeentelijk beleid en kunnen bovendien een landschaps-, dorps- of stadsgezicht een bijzonder accent geven. Dat is niet alleen bevorderlijk voor het behoud van cultuur-historisch waardevolle schepen; het zal ook de toeristische aantrekkingskracht van oude havengebieden bevorderen.

Gelet op een van de doelstellingen van het Cultuurfonds – het stimuleren van gemeentelijke activiteiten op het terrein van cultuurbehoud – werd besloten een gedeelte van de financiering van het themanummer ‘Spiegel der Zeilvaart’ voor rekening van het Cultuurfonds te nemen. In dit nummer is op praktische wijze aandacht besteed aan gemeentelijk beleid op het gebied van de varende monumenten en museumhavens.

Voetbalvandalisme

‘Wie een situatie wil veranderen zal inzicht moeten hebben in de beleving van de betrokkenen’. Onder dit motto begon een drietal leden van de Fanclub MVV Angel-Side in Maastricht aan een onderzoek naar de belevingswereld van jonge voetbalsupporters.

Omdat het bestuur van het Cultuurfonds van mening is dat het niet alleen om ‘schone’ kunsten gaat, maar ook om het bredere begrip cultuur, waaronder sociaal-culturele uitingen en gedragspatronen, werd besloten een bedrag beschikbaar te stellen ten behoeve van de publikatie van een boek, waarin het fenomeen voetbalvandalisme vanuit diverse invalshoeken wordt belicht.

Dissertatie ‘Plaatselijke bestuurlijke ontwikkelingen 1600-1980’

Een bijdrage werd beschikbaar gesteld aan de heer dr. J.C.N. Raadschelders, ten behoeve van de uitgave van zijn proefschrift waarin verslag wordt gedaan van een historisch-bestuurskundig onderzoek in vier Noordhollandse gemeenten. Dit onderzoek vult in tal van opzichten bestaande kennis aan inzake plaatselijke bestuurlijke ontwikkelingen, zoals ten aanzien van het takenpakket, de organisatorische structuur, alsmede de omvang en de samenstelling van de groepering van lokale overheidsfunctionarissen.

Straatmeubilair

In het kader van het 25-jarige jubileum van het fonds werden in het verslagjaar voorbereidingen getroffen voor de uitgave van een boek over straatmeubilair onder de titel ‘Het staat op straat’ en het organiseren van een symposium over dit fenomeen. Tevens werd opdracht gegeven voor de vervaardiging van een banddia-productie waarin – aan de hand van een viertal thema’s in het kader van straatmeubilair – een reis langs enkele Nederlandse steden wordt gemaakt.

Publikatie rond Emanuel Boekman

Op 6 juni werd in het Amsterdamse Stadhuis/Muziektheater het boek ‘Het leven als leerschool, portret van Emanuel Boekman’ gepresenteerd. Hierin komen verschillende aspecten van de persoon en het werk van Boekman aan de orde, waarin onder andere de invloed die Boekmans cultuurpolitieke opvattingen hebben gehad op de formulering van het gemeentelijk kunstbeleid wordt geanalyseerd. Omdat het boek al was uitgegeven toen een verzoek om subsidie

werd behandeld, besloot het bestuur de kosten van advertenties voor dit boek in een tweetal weekbladen voor rekening van het fonds te nemen.

Verborgene steden

Een bijdrage werd verstrekt in de produktiekosten van de uitbreiding van een boek over de stadsarcheologie in Nederland, waarin zo'n 25 pagina's zullen worden opgenomen over de specifieke gemeentelijke archeologische activiteiten. Bij de totstandkoming van het boek is voor wat betreft dit onderdeel het Convent van Gemeentelijke Archeologen inhoudelijk betrokken. Tevens werd besloten 750 exemplaren van het boek, dat in 1990 zal verschijnen, af te nemen, teneinde dit onder de aandacht van de gemeentebesturen te brengen.

Andere activiteiten

Op 12 april 1989 vond een gedachtenwisseling plaats tussen de Commissie voor cultuurzaken van de VNG en het bestuur van het Cultuurfonds.

Naast het uitwisselen van informatie werd onder andere gesproken over de cultuurspreiding, de kunstzinnige vorming en mogelijkheden van ondersteuning en stimulering van gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid. Tijdens het VNG-congres op 30 en 31 mei 1989 te Maastricht was het Cultuurfonds aanwezig met een stand, waarin kunstzinnige representatiegeschenken van enkele gemeenten waren geëxposeerd. Tevens werd de publikatie 'Kunst=Zinnige Representatie' – die als bijlage bij het jaarverslag over 1988 was opgenomen – aan de congresdeelnemers aangeboden. Als vervolg op deze publikatie denkt het bestuur aan het beschikbaar stellen van een (twee)jaarlijkse prijs (trofee) voor gemeentebesturen die het meest originele dan wel meest artistieke kunstzinnige representatiegeschenk hanteren. De in te zenden objecten zullen worden beoordeeld door een jury, waarna een bijeenkomst voor de prijsuitreiking zal worden belegd.

De professionele kunstenaar van het winnende geschenk wordt in de gelegenheid gesteld de trofee voor het volgende jaar te vervaardigen.

In 1988 vatte het bestuur het plan op in principe elk jaar een werkbezoek te brengen in een provincie teneinde zich nader te oriënteren op lokale culturele activiteiten. Na een bezoek aan de provincie Drenthe in 1988 werd in 1989 Zeeland bezocht. Tijdens zo'n excursie vindt ook een bijeenkomst plaats waarbij van gedachten wordt gewisseld met vertegenwoordigers van de gemeentebesturen, het provinciale bestuur en de culturele raden. Gezien de goede ervaringen met beide culturele dagen is het bestuur voornemens de werkbezoeken voort te zetten. In 1990 zal Friesland worden bezocht.

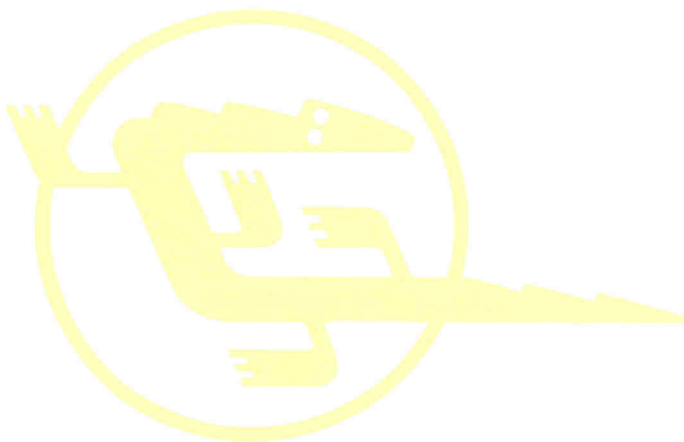
Ten slotte

In het verslagjaar moest het bestuur wederom vele malen negatief reageren op verzoeken om financiële steun voor projecten die onvoldoende relatie hadden met de gemeentelijke culturele sfeer in algemene zin.

Diverse incidentele steunverleningen en projecten zijn in het verslagjaar in gang gezet maar zullen pas in 1990 hun financiële beslag krijgen. De verantwoording daarvan is mede opgenomen onder het hoofdstuk Projecten.

Het bestuur wil op deze plaats zijn erkentelijkheid betuigen aan de vele vrijwilligers die als adviseurs of als leden van werkgroepen en begeleidingscommissies het werk van het fonds ondersteunen.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar de directie van de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten die het Cultuurfonds in ruime mate financieel heeft gesteund.

Bijlage jaarverslag

Sinds 1977 zijn in de verslagen van de Stichting Cultuurfonds bijlagen opgenomen, waarin onderwerpen worden behandeld die van algemeen gemeentelijk cultureel belang mogen worden geacht. Bij dit jaarverslag is een artikel gevoegd over het multi-etnisch samenleven, beschreven vanuit het Buurtproject Hoorn-Noord.

Overzicht bijlagen jaarverslag

KUNSTUITLEEN WAARHEEN?

door drs. J. Walter - 1977 -

HET MUZIEKONDERWIJS IN NEDERLAND

door dr. J. Daniskas en A.J.M. Smeets - 1978 -

KUNSTZINNIGE VORMING IN NEDERLAND

door drs. C.J. Post - 1980 -

HET VEEL GEROEMDE EN VAAK VERGUISDE ORKESTENBESTEL

door mr. P. van den Bos - 1981 -

HET GEMEENTEKREDIET VAN BELGIË EN ZIJN CULTURBELEID

door Camille Swinnen - 1982 -

RUILEN VAN BKR-WERKEN TUSSEN GEMEENTEN

door drs. J.M.J.G. Zoontjens - 1983 -

MUSEA, DE TRADITIE VAN DE VERNIEUWING

door drs. P.J.A. van Mensch - 1984 -

DE GEMEENTE EN DE BEELDDE KUNST

door C.J. de Ronde - 1986 -

GEMEENTEN EN ARCHEOLOGIE

door drs. J.G.M. Kistemaker - 1987 -

KUNST = ZINNIGE REPRESENTATIE

door G.J.A. Mennen en M.M. Sijnesael - 1988 - (separaat verkrijgbaar)

BUURTPROJECT HOORN-NOORD. SOCIALE VERNIEUWING AVANT LA LETTRE

door C.J. Fock en H. Verschoor - 1989 -

Balans per 31 december 1989

	31-12-1989	31-12-1988
Activa		
N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten:		
Lening u/g	—	450.000
Depositorekening	650.000	200.000
Rekening-courant	86.813	38.823
	<u>f 736.813</u>	<u>f 688.823</u>
Debiteuren	2.652	2.169
Te vorderen interest	22.099	11.859
	<u>f 761.564</u>	<u>f 702.851</u>

Rekening van baten en lasten over 1989

	1989	1988
Dotatie voorziening projecten	604.848	201.817
Algemene kosten	65.766	45.045
Voordelig saldo	—	283.886
	<u>f 670.614</u>	<u>f 530.748</u>

	31-12-1989	31-12-1988
Passiva		
Vermogen	182.133	331.876
Voorziening projecten	575.685	366.127
Crediteuren	3.746	4.848
	f 761.564	f 702.851

	1989	1988
Bijdrage N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten	450.000	450.000
Interest depositorekening + onderhandse lening u/g	44.369	25.362
Interest rekening-courant	1.628	1.048
Vrijgevallen voorziening projecten	20.000	46.633
Opbrengst verkoop boeken	4.874	5.691
Diverse opbrengsten	—	2.014
Nadelig saldo	149.743	—
	f 670.614	f 530.748

Projecten

Ontmoetingsproject muziekscholen
Premietoekenning werkstukken
Stimuleren gemeentelijk beeldende kunstbeleid (o.a. project Straatmeubilair)

Incidentele steunverleningen

In 1986 reeds bekende projecten

Boek met tekeningen van Generaal De Howen (1774-1848)
Historische vestingwerken Noord-Brabant
Historische vestingwerken Limburg
Elektriciteitsmuseum
Gemeentelijke uitgaven muziekscholen en amateuristische kunstbeoefening
Nederlands Beraad Culturele Centra
Zeeuws steunpunt

In 1987 reeds bekende projecten

Topografische militaire kaarten en stadsplattegronden
Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis

In 1988 reeds bekende projecten

‘Ware vriendschap is wederzijds’, vriendenkringen van musea in Nederland
Museum en Handicap
Archiefconservering
Kunstproject ‘De bankenroute’

Nieuwe projecten

Federatie van Streektaalorganisaties in het Nedersaksisch Taalgebied (SONT)
Verborgene steden (stadsarcheologie in Nederland)
Theaterfestival Enschede
Varende monumenten (Spiegel der Zeilvaart)
Festival Kunst met Gehandicapten Nederland
Voetbalvandalisme (Fanclub MVV Angel-Side)
Dissertatie ‘Plaatselijke bestuurlijke ontwikkelingen 1600-1980’
Publikatie rond Emanuel Boekman

VOORZIENING 01.01.1989	UITGAVEN 1989	DOTATIE/VRIJVAL VOORZIENING	VOORZIENING 31.12.1989
85.000	69.022	64.022	80.000
100.000	80.842	60.842	80.000
36.481	129.114	179.633	87.000
17.450	9	95.559	113.000
2.500	—	—	2.500
2.500	—	—	2.500
5.000	—	— 5.000	—
8.000	—	— 8.000	—
7.000	—	— 7.000	—
4.500	—	—	4.500
5.000	5.000	—	—
62.696	47.763	116.117	131.050
15.000	16.040	1.040	—
5.000	5.000	—	—
7.500	—	—	7.500
2.500	2.500	—	—
—	—	5.000	5.000
—	—	42.775	42.775
—	—	15.000	15.000
—	15.000	15.000	—
—	5.000	5.000	—
—	—	1.300	1.300
—	—	2.500	2.500
—	—	1.060	1.060
		DOTATIE 604.848	
		VRIJVAL — 20.000	
f 366.127	f 375.290	f 584.848	f 575.685

Publikaties

Bij het secretariaat zijn de volgende publikaties te bestellen

BEWOONBAAR OF ONBEWOONBAAR - 1969 -
Samenvatting van een gedachtenwisseling omtrent de problematiek van de verstedelijking van ons land. gratis

AMBTSKETENS VAN BURGEMEESTERS IN NEDERLAND - 1979 -
Mevrouw drs. B. ter Molen-den Outer. f 25,20

ONTMOETINGSPROJECT MUZIEKSCHOLEN; EEN TERUGBLIK OP HET MUSICEREN VAN 20.000 JONGEREN - 1981 -
Een vraagggesprek door P.B. Bouman met dr. J. Daniskas n.a.v. het tienjarig bestaan van het ontmoetingsproject muziekscholen. gratis

EEN MUSEUM MET OPZET, MET OPZET EEN MUSEUM - 1985 -
Mevrouw M. Tijmes en P. Nieuwboer. f 10,-

DE KUNST VAN HET RUILEN - 1985 -
Mevrouw E. Boshart en W. van Brunschot. f 10,-

WARE VRIENDSCHAP IS WEDERZIJDIG - 1989 -
Onderzoek naar het functioneren van vriendenkringen van musea in Nederland.
Mevrouw H. Brugman en M. Vernoy. f 15,-

Te bestellen bij de Uitgeverij van de Nederlandse Gemeenten, Nassaulaan 12, 2514 JS 's-Gravenhage

HOEVEEL HET WAS... EN HOE WEINIG, DRIEËNDEERTIG NOTITIES BIJ HET GEMEENTELIJK CULTUURBELEID - 1974 -
Mr. A.F. Kamp schetst ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Stichting Gemeentelijk Cultuurfonds in zijn notities een beeld van de ontwikkeling van de culturele taak van de gemeente. f 13,60

RECALLRECHT IN HET LICHT VAN DE REPRESENTATIE¹⁾ - 1978 -
A.C.P. van den Broek. f 13,40

1) Door de Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten gepremieerde en gepubliceerde scriptie

ENIGE PRIVAATRECHTELIJKE ASPECTEN VAN DE GEMEENTELIJKE ONROEREND-GOEDBELASTINGEN¹⁾ - 1978 -
J.P. Kruimel. f 13,40

DE INRICHTING VAN DE GEMEENTEBEGROTING ¹⁾ - 1979 - G.J. Bakker.	f 13,40
COMPLEMENTAIR BESTUUR EN PLANNING ¹⁾ - 1979 - E.M.J. Hendrickx.	f 18,50
BESLUITVORMINGSPROCEDURES BIJ DE STADSVERNIEUWING ¹⁾ - 1979 - F.A.M. van der Ham.	f 23,70
WONINGDIFFERENTIATIE EN STADSVERNIEUWING IN AMSTERDAM ¹⁾ - 1979 - H.Q. Meijer.	f 18,50
WONEN TUSSEN WAL EN SCHIP. HET WOONSHIP, EEN AANVAARDBARE WOONVORM? ¹⁾ - 1980 - H. van der Logt-Ebberink.	f 18,50
ONROEREND-GOEDBELASTINGEN ¹⁾ - 1981 - W.M. Bots en A.G.P.M. Maas.	f 18,50
DEELTIJDARBEID: EEN PROBLEEM VOOR DE ORGANISATIE? ¹⁾ - 1981 - L.J. van der Have, R.A. van Mill en G.K.W.F. de Vaynes van Brakell Buys.	f 18,50
SCHADEVERGOEDING TER ZAKE VAN EEN BESCHIKKING ¹⁾ - 1981 - W.J.A. Vellekoop.	f 18,50
IEDEREEN KAN MET STENEN GOOIEN ¹⁾ - 1982 - G.J. de Vries.	f 13,40
SPECIFIEKE UITKERINGEN EN DE FINANCIËLE ZELFSTANDIGHEID VAN DE GEMEENTEN ¹⁾ - 1982 - J.L.M. van Wesemael.	f 13,40
HET KARAKTER VAN OPENBAARHEID ¹⁾ - 1983 - F. Suurmond.	f 13,40
HET BESTEMMINGSPLAN EN DE ZONES VAN DE WET GELUIDHINDER ¹⁾ - 1983 - A.B. Dalmijn.	f 13,40

1) Door de Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandse Gemeenten gepremieerde en gepubliceerde scriptie

RAADHUIS-SPREUKEN - 1983 - Spreuken en bouwopdrachten van Nederlandse raadhuisen verzameld en bewerkt door mr. H.E. Phaff.	f 36,-
DE GROENE STAD - 1984 - Een historische studie over de groenvoorziening in de Nederlandse stad door Maurits van Rooijen.	f 51,-
DE PROVINCIALE AANWIJZING ¹⁾ - 1984 - N. Rigter.	f 18,50
ONDERZOEK IN HET GEMEENTELIJK SPANNINGSVELD; CASE: DE GEREGLEMENTEERDE SPORT IN ZWOLLE ¹⁾ - 1984 - A.J. Ham.	f 18,50
FLEXIBILITEIT VAN UITGAVEN EN DE GEMEENTELIJKE BEZUINIGINGSSTRATEGIEËN ¹⁾ - 1984 - G. Willering.	f 18,50
GLAUBAAL BESTEMMINGSPLAN EN OBJECTIEVE BEGRENZING ¹⁾ - 1985 - J.J. Driessen.	f 13,40
DE GEMEENTELIJKE GRONDEXPLOITATIE ¹⁾ - 1985 - J.H.A.A. Prins.	f 18,50
MACHINE OF MACHINATIE? DE REORGANISATIE VAN HET BINNENLANDS BESTUUR, 1969-1983 ¹⁾ - 1985 - P.W. Tops.	f 18,50
DRIEHOEKSOVERLEG: NOODZAKELIJK FORUM VOOR EEN EVENWICHTIG POLITIEBELEID ¹⁾ - 1986 - H.F.M. Bouwmeister.	f 13,40
GEMEENTELIJKE WONINGBEDRIJVEN: OPHEFFEN OF HANDHAVEN - EEN POLITIEKE KEUZE ¹⁾ - 1986 - P.J. Nagel.	f 18,50
GEMEENTELIJKE AUTONOMIE: WOORDEN MAAR GEEN DADEN? ¹⁾ - 1986 - S. Poels.	f 18,50

1) Door de Stichting Cultuurfonds van de
Bank voor Nederlandsche Gemeenten
gepremieerde en gepubliceerde scriptie

GEMEENTEGRENZEN IN NEDERLAND, EEN VERKENNING MET AANBEVELINGEN VOOR BELEID ¹⁾ - 1986 - F.T.H. Stein.	f 18,50
DE WET GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN: EEN OPLOSSING VOOR DE REGIONALE PROBLEMATIEK ²⁾ - 1986 - K.I. van der Top.	f 18,50
DE LEEFMILIEUVERORDENING ¹⁾ - 1987 - B.A.P.M. Achterbergh.	f 18,50
KAN EEN GEMEENTE FAILLIET WORDEN VERKLAARD ²⁾ - 1987 - I.P. de Groot.	f 18,50
GEMEENTELIJKE EIGEN INKOMSTEN EN HERINDELING ¹⁾ - 1987 - A.G.H.J. de Jong.	f 18,50
DE GEMEENTESECRETARIS: ZIJN BENOEMING EN POSITIE IN POLITIEK PERSPECTIEF ¹⁾ - 1988 - G.C. Weststeijn.	f 23,-
ADMINISTRATIEF BEROEP EN ADMINISTRATIEVE RECHTSPRAAK IN DE WET OP HET BASISONDERWIJS ¹⁾ - 1988 - W.M.B. Elferink.	f 13,-
NORMERING VAN NUTSBEDRIJFSWINST; WINSTPUNT ²⁾ - 1988 - J.A.M. Baake.	f 23,-
FINANCIERINGSGEDRAG LAGERE OVERHEID: FALEN VAN REGULERING ¹⁾ - 1988 - Th. Lieverse en B. Steiner.	f 23,-
HET STAAT OP STRAAT ²⁾ - 1990 - In de handel gebracht door Sdu en VNG-Uitgeverij.	f 59,90
PLAATSELIJKE BESTUURLIJKE ONTWIKKELINGEN 1600-1980 Een historisch-bestuurskundig onderzoek in vier Noordhollandse gemeenten - 1990 - J.C.N. Raadschelders.	
HET LANGE TERMIJN FINANCIERINGSGEDRAG VAN GEMEENTEN ¹⁾ - 1990 - A.D. Kraak.	

1) Door de Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten gepremieerde en gepubliceerde scriptie

2) Over dit onderwerp is tevens een videofilm uitgebracht getiteld: 'Slechts op bezoek; een beeldverhaal over steden en straatmeubilair'. Deze is te koop bij het secretariaat van de Stichting Cultuurfonds voor de prijs van f 30,-.

OMGAAN MET PLANSCHADEVERZOEKEN¹⁾ - 1990 -
P.L.J. Verhoef.

DE CENTRUMFUNCTIE VAN GEMEENTEN. EEN VERKENNENDE
STUDIE NAAR DE VERDEELMAATSTAVEN VAN DE ALGEMENE
UITKERING UIT HET GEMEENTEFONDS TEN BEHOEVE VAN DE
CENTRUMFUNCTIE¹⁾ - 1990 -
C. Liberton.

FLEXIBELE ARBEIDSRELATIES BIJ GEMEENTEN – EEN VERKENNEND
ONDERZOEK NAAR HET GEBRUIK VAN FLEXIBELE ARBEIDSVORMEN
IN ELF GEMEENTEN¹⁾ - 1990 -
A.A. van Alten.

TECHNIEKEN IN DE BEELDENDE KUNST - 1971 -
Uitgave Stichting Kunst en Bedrijf.

HET RIJKSKAMERGERECHT EN DE NEDERLANDEN - 1972 -
Door dr. P.L. Nève - Uitgave Koninklijke Van Gorcum & Comp. BV te Assen.

HET DAGBOEK VAN DE BURGEMEESTERSZON WILLEM JANSZ VERWER - 1973 -
Uitgave gemeente Haarlem.

VAN STADS- EN PLATTELANDSBESTUUR NAAR GEMEENTEBESTUUR - 1973 -
Door mr. M.J.V.A. Kocken - Eigen uitgave; niet meer verkrijgbaar.

SOCIAAL-DEMOCRATISCHE GEMEENTEPOLITIEK IN KATHOLIEK NIJMEGEN
1894-1927 - 1974 -
Door dr. P.F. Maas - Uitgave drukkerij gebr. Janssen BV te Nijmegen.

KLEIN GELD - GROF GELD, MUNTEN VAN DE NEDERLANDSE STEDEN - 1974 -
Door dr. H. Enno van Gelder - Eigen uitgave.

MONUMENT EN SAMENLEVING - 1975 -
Uitgave Raad der Europese Gemeenten.

HOLLAND OP ZIJN SMALST - heruitgave - 1975 -
Door Victor de Stuers - Uitgave Unieboek BV Bussum.

DORP IN DRENTHE - 1975 -
Door Jo Boer - Uitgave Boom Pers Drukkerijen BV te Meppel.

23

**De volgende uitgaven werden door
de Stichting Cultuurfonds van de
Bank voor Nederlandsche Gemeen-
ten financieel gesteund**

1) Door de Stichting Cultuurfonds van de
Bank voor Nederlandsche Gemeenten
gepremieerde en gepubliceerde scriptie

DE GEMEENTELIJKE UITGAVEN VOOR CULTURELE DOELEINDEN - 1975 -
Eigen uitgave; niet meer verkrijgbaar.

MONUMENT EN BINNENSTAD - 1976 -
Uitgave Raad der Europese Gemeenten.

GESCHRIFT EN GETAL - 1976 -
Door dr. S. Hart - Uitgave Historische Vereniging Holland.

PLANNING VAN EEN WOONWIJK ALS POLITIEKE, ADMINISTRATIEVE EN
STEDEBOUWKUNDIGE OPGAVE - 1976 -
Uitgave SISWO te Amsterdam.

DE STADSREKENINGEN VAN ZUTPHEN VAN 1364-1445/46 - 3 delen - 1977 -
Door R. Wartena - Uitgave gemeente-archief Zutphen.

KUNST EN OMGEVING - 1977 -
Uitgave Stichting kunst en bedrijf.

DE BURGEMEESTER IN DEZE TIJD - 1978 -
Door W. Derksen en H. Roelfsema - Uitgave Nederlands Genootschap van
burgemeesters.

IN 'T LAND VAN BELOFTE: IN DE NIEUE STADT - 1978 -
Ideaal en werkelijkheid van de stadsuitleg in de Republiek, 1580-1680 -
Door Ed Taverne - Uitgave Gary Schwartz, Maarssen.

MONUMENT EN LANDELIJK GEBIED - 1978 -
Uitgave Raad der Europese Gemeenten.

DE CRIMINELE VONNISBOEKEN VAN LEIDEN 1533-1811
- 1977-1978 -
Door H.M. van der Heuvel - Uitgave Rijnland, tijdschrift voor sociale
genealogie en streekgeschiedenis voor Leiden en omstreken.

BOLWERK DER NEDERLANDEN - 1979 -
Door L.J. Morreau - Uitgave Koninklijke Van Gorcum & Comp. BV te Assen.

DE STAD DELFT, CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ TOT 1572 (I)³ - 1980 -
Uitgave stedelijk museum Het Prinsenhof, Delft.

3) Dit boek is het eerste van een viertal delen
omtrent de geschiedenis van de stad Delft

NAAR ÉÉN GEMEENTEWET. UNIFORMERENDE REGELINGEN 1798-1850
VOORAFGAANDE AAN DE GEMEENTEWET 1851

- 1980 -

Door mr. B.C. Vis - Uitgave W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle.

PUBLIKATIEPLANNEN VOOR STADSVERNIEUWING. EEN STUDIE OVER DE
VERHOUDING TUSSEN PLANNING EN RECHT - 1980 -

Door F.L. Bussink - Uitgave Samsom BV, Alphen aan den Rijn.

DE HOLLANDSCHE BODEBUS. INVENTARISATIE VAN BODEBUSSEN VAN
GEMEENTEN EN WATERSCHAPPEN IN NOORD- EN ZUID-HOLLAND - 1980 -

Door M. Agterberg - Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.

ZILVER IN GEMEENTELIJK BEZIT, DEEL ZEELAND - 1981 -

Eigen uitgave (beperkte oplage); niet meer verkrijgbaar.

DE BODEBUS IN HET ZUIDEN. INVENTARISATIE VAN BODEBUSSEN VAN
GEMEENTEN, WATERSCHAPPEN EN AMBACHTSGILDEN IN ZEELAND,
NOORD-BRABANT, LIMBURG EN BELGIË - 1981 -

Door M. Agterberg - Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.

DE STAD DELFT, CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ VAN 1572 TOT 1667 (II)⁴
- 1981 -

Uitgave stedelijk museum Het Prinsenhof, Delft.

HET NOTARIAAT IN HET TWEETHERIG MAASTRICHT - 1981 -

Door dr. A.Fl. Gehlen - Uitgave Koninklijke Van Gorcum & Comp. BV te Assen.

HET BODEMARCHIEF BEDREIGD. ARCHEOLOGIE EN PLANOLOGIE IN DE
BINNENSTEDEN VAN NEDERLAND - 1981 -

Uitgave Staatsuitgeverij.

HET OUD-ARCHIEF VAN DE GEMEENTE ZUTPHEN

Derde stuk regestenlijst van brieven index, Deel I en Deel II - 1981 -

Door M.M. Doornink-Hoogenraad en W. Zondervan

Uitgave gemeente-archief Zutphen/De Walburg Pers.

KUNST ALS BOUWPARTNER BIJ DE BOUW VAN HET RAADHUIS VAN
AMSTELVEEN - 1981 -

Uitgave gemeente Amstelveen.

NUMMER 'RADIAAL' OVER STEDELIJK BOUWEN - 1981 -

Informatie- en communicatieblad van de Culturele raad Noord-Holland.

4) Dit boek is het tweede van een viertal delen omtrent de geschiedenis van de stad Delft

URBAN RENEWAL PARTICIPATION EXPERIMENTS - 1982 -

Studie naar de participatie van de burger aan de besluitvorming inzake de stadsvernieuwing, door de Raad der Europese Gemeenten - Uitgave Raad der Europese Gemeenten, sectie Nederland.

DE BODEBUS IN GELDERLAND, UTRECHT EN OVERIJSEL. INVENTARISATIE VAN BODEBUSSEN VAN GEMEENTEN, WATERSCHAPPEN EN AMBACHTSGILDEN IN GELDERLAND, UTRECHT EN OVERIJSEL - 1983 -

Door M. Agterberg - Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.

GEMEENTELIJKE UITGAVEN VOOR PODIUMKUNSTEN - 1983 -

Eerste publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn - Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

GEMEENTELIJKE UITGAVEN VOOR OPENBARE BIBLIOTHEKEN - 1983 -

Tweede publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn - Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

BEDRIJFSMONUMENTEN IN HET GROENE HART VAN HOLLAND - 1983 -

Een verkenning van monumenten van bedrijf en techniek in Midden-Holland en West-Utrecht - Uitgave Waanders, Zwolle.

DE BODEBUS IN HET NOORDEN. INVENTARISATIE VAN BODEBUSSEN VAN GEMEENTEN, WATERSCHAPPEN EN AMBACHTSGILDEN IN GRONINGEN, FRIESLAND EN DRENTHE - 1984 -

Door M. Agterberg - Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.

GEMEENTELIJKE UITGAVEN VOOR KUNSTUITLEEN - 1984 -

Derde publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn - Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

BOEKWERK 10 JAAR STICHTING MATERIAALFONDS VOOR BEELDDE KUNST - 1983 -

Deze uitgave heeft tot doel inzicht te verschaffen in de werkwijze en het werkerrein van het Materiaalfonds - Uitgave Stichting Materiaalfonds voor beeldende kunst.

GEMEENTELIJKE UITGAVEN VOOR MONUMENTENZORG - 1985 -

Vierde publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn - Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

MET ZICHT OP ZEE. TWEEHONDERD JAAR BOUWEN AAN BADPLAATSEN IN NEDERLAND, BELGIË EN DUITSLAND - 1985 -

Boekje in de reeks Architectuur en stedenbouw, gerealiseerd door de Stichting tijd/ruimte, in het kader van het Nederlands-Belgisch cultureel verdrag en het Nederlands-Duits cultureel verdrag - Uitgave Staatsuitgeverij.

DE IDEOLOGIE VAN EEN STADSREGERING. HET 18E-EEUWSE ALLEGORISCHE DECORATIEPROGRAMMA VAN HET GOESE STADHUIS - 1984 -
Uitgave ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de heemkundige kring De Bevelanden. Het artikel verscheen in Bulletin KNOB '83 (1984) nr. 4.

VANDALISME, VERVELING OF VERZET? - 1985 -
Uitgave Tijdschrift Jeugd en samenleving.

ONDER REGENTEN. DE ELITE IN EEN HOLLANDSE STAD HOORN 1700-1780
- 1985 -
Door dr. L. Kooijmans - Uitgave Hollandse Historische Reeks.

MET GOED FATSOEN. DE ELITE IN EEN HOLLANDSE STAD GOUDA 1700-1780
- 1985 -
Door dr. J.J. de Jong - Uitgave Hollandse Historische Reeks.

GEZETEN BURGERS. DE ELITE IN EEN HOLLANDSE STAD LEIDEN 1700-1780
- 1985 -
Door dr. M. Prak - Uitgave Hollandse Historische Reeks.

MEEPRATEN OVER DE TOEKOMST VAN DE MONUMENTENZORG - 1985 -
Door Nico Nelissen en Ben Verfürden - Uitgave KU Nijmegen en REG Maastricht.

STADSVERNIEUWING EN ECONOMISCHE RECESSIE - 1985 -
Door Ria Hilhorst en Nico Nelissen - Uitgave KU Nijmegen en REG Nijmegen.

ALGEMEEN UITBREIDINGSPLAN VAN AMSTERDAM - 1985 -
Uitgave Amsterdamse raad voor de stedenbouw.

METAMORFOSE VAN EEN WINKELSTRAAT - 1985 -
Betreft de reconstructie van de Stationstraat in Oosterwolde, gemeente Ooststellingwerf.

VAN VOORBURG TOT TRIOWIJK; ARCHITECTUUR EN STEDEBOUW ROND 1900
- 1985 - Door diverse auteurs, onder auspiciën van de werkgroep 'Expositie van Voorburg tot triowijk' te Culemborg - uitgegeven met medewerking van het Museum Elisabeth-Weeshuis te Culemborg en het streekarchivariaat Tiel-Buren-Culemborg.

PARKIDEEËN EN PARKPLANNEN - 1986 -

Uitgave Nederlandse Vereniging voor Tuin- en landschapsarchitectuur BNT.

SLOOP OF HERGEBRUIK - 1986 -

Uitgave Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV).

DE STAD ALS MUSEUM - 1986 -

Gezamenlijke uitgave van de Stichting JA Vormgeving te Tilburg en de Stichting Wonen te Amsterdam.

SCHUTTERS IN HOLLAND, KRACHT EN ZENUWEN VAN DE STAD - 1987 -

Uitgave Frans Halsmuseum, Haarlem.

DE PATRIOTTEN EN DE FINANCIËN VAN DE BATAAFSE REPUBLIEK HOLLANDS
KREDIET EN DE SMALLE MARGES VOOR EEN NIEUW BELEID [1795-1801]
- 1988 -

Uitgave Stichting Hollandse Historische Reeks.

WAAR LEGWERK HANGT - 1988 -

Uitgave Canaletto, Alphen aan den Rijn.

ST. NICOLAAS IN DE NEDERLANDEN - 1988 -

Uitgave Museum van Gerwen-Lemmens, Valkenswaard.

STRAFRECHT EN CRIMINALITEIT - 1988 -

MATERIËLE CULTUUR: HUISRAAD, KLEDING EN BEDRIJFSGEREEDSCHAP
- 1988 -

Twee delen in de reeks Cahiers voor lokale en regionale geschiedenis -

Uitgave De Walburg Pers.

HISTORISCHE GEOGRAFIE: LANDSCHAP EN NEDERZETTING - 1989 -

STADSGESCHIEDENIS - 1989 -

Deze uitgaven zijn als delen drie en vier verschenen in de reeks Cahiers voor Lokale en Regionale Geschiedenis.

Uitgave De Walburg Pers Zutphen.

SPIEGEL DER ZEILVAART, 13e jaargang, nr. 6, augustus 1989

Uitgave Stichting Spiegel der Zeilvaart.

Het Buurtproject Hoorn-Noord

Sociale vernieuwing avant la lettre

Het Buurtproject Hoorn-Noord

Sociale vernieuwing avant la lettre

Samenwerking tussen disciplines, integrale buurtaanpak, maatwerk, multicultureel/etnisch samenleven. Dat zijn de kenmerken van het Buurtproject Hoorn-Noord. Nu in 1990, drie jaar na de start van het project, is er het kapstokbegrip ‘sociale vernieuwing’, waaraan dezelfde naamkaartjes prijken. De hoogste tijd dus om gemeenten deelgenoot te maken van de werkwijze en resultaten van het Buurtproject Hoorn-Noord. Het wiel hoeft niet steeds opnieuw te worden uitgevonden.

In 1985 werd de eerste aanzet voor het Buurtproject Hoorn-Noord gegeven. De gemeente Hoorn reageerde positief. De initiatiefnemers uit de wijk wilden de problemen projectmatig en integraal aanpakken. Men was van mening dat door het doorbreken van de verkokering van allerlei organisaties binnen en buiten de wijk, effectiever kon worden gewerkt. De samenwerking kwam er en kreeg gestalte in een samenwerkingsovereenkomst en een concreet projectplan met toetsbare doelen.

Dit artikel schetst de aanpak en de oplossing van knelpunten in de wijk Hoorn-Noord, zoals: segregatie in de huisvesting en het onderwijs, de hoge werkloosheid onder migranten, algemene voorzieningen die niet op migranten toegesneden zijn en uitingen van racisme. Deze knelpunten waren ontstaan doordat er in de wijk Nederlanders en migranten leven. Het project toont aan hoe een gemeente bij dergelijke problemen een initiërende, actieve en sturende rol kan spelen. Ook vragen als: waarom is er voor een projectopzet gekozen en waarom juist in deze vorm, komen aan de orde. Uiteraard wordt ook ingegaan op de resultaten. Daarnaast zal geschetst worden hoe werkvormen uit de Kunstzinnige Vorming zijn ingezet om bepaalde doelen te bereiken.

Hoewel het project plaats vond in een kleine wijk van een betrekkelijk kleine plaats, is de gehanteerde aanpak van belang voor alle gemeenten die te maken hebben (of krijgen) met problemen rond het multi-etnisch samenleven.

Hoorn ligt in West-Friesland. Het is een gemeente met een duidelijke streekfunctie. Er zijn volop scholen, winkels, uitgaansmogelijkheden en andere voorzieningen. Jarenlang schommelde het inwonertal zo rond de 20.000.

In de jaren zeventig werd begonnen met de bouw van een aantal nieuwe wijken, waar – in het kader van het overloopbeleid – grote aantallen Amsterdammers werden gehuisvest. Daarnaast zijn er (bij de gemeentelijke herindeling van 1978) twee dorpskernen met een meer landelijk karakter bij het grondgebied van de

gemeente gekomen. Hoorn heeft ongeveer 56.000 inwoners waarvan circa 3.200 mensen een andere dan de Nederlandse nationaliteit of afkomst hebben. Chilezen, Vietnamezen, Turken, Marokkanen en Surinamers, van wie een deel overigens wel de Nederlandse nationaliteit bezit, vormen hierbij de grootste groepen.

De wijk Hoorn-Noord (5.100 inwoners) werd na de oorlog gebouwd en ligt direct ten noorden van de oude stadskern. Er zijn twee basisscholen: 'Het Fluitschip' (een openbare school) en de katholieke 'B van Bockxmeerschool'. 'De Schoor' is het buurthuis in de wijk.

De bebouwing van Hoorn-Noord bestaat voor iets meer dan de helft uit laagbouw, aangevuld met flatblokken van vier etages. In deze relatief goedkope, in de jaren zestig gebouwde flats, wonen veel migranten: 30 tot 40% is van Turkse of Marokkaanse afkomst. In Hoorn-Noord heeft in totaal ongeveer 7% van de inwoners de Turkse of Marokkaanse nationaliteit. De kinderen van deze groepen maken echter 25% uit van alle kinderen in de 'basisschoolleeftijd'. Door de vestiging van migranten kreeg Hoorn-Noord een multi-etnisch karakter, met alle problemen van dien. Van integratie tussen autochtonen en allochtonen bleek in 1984 nauwelijks sprake te zijn. Er was een toenemend racisme te constateren, hetgeen onder andere bleek uit een groot aantal Centruumpartij-stemmers. In het basisonderwijs was een zwart-witte schoolsituatie ontstaan. Op de openbare school 'Het Fluitschip' waren in 1984 nog maar weinig autochtone kinderen en op de katholieke 'B van Bockxmeerschool' zo goed als geen allochtone kinderen. Bovendien werd 'Het Fluitschip' in zijn voortbestaan bedreigd door een dalend aantal leerlingen. De 'witte vlucht' (Nederlandse ouders die hun kind buiten de wijk naar school laten gaan) was op dat moment bijna 25%.

'De Schoor' het buurthuis in de wijk, voerde al sinds 1982 een actief beleid ten aanzien van migranten. In nauwe samenwerking met de eigen organisaties van Marokkanen en Turken werden educatieve en recreatieve activiteiten ontplooid. Jaarlijks organiseerde een groep buurtbewoners (waaronder migranten) het Hoorn-Noord (buurt)Festival.

Ondanks dat was er in 1984 een lage deelname van migranten aan reguliere buurthuisactiviteiten. De peuterspeelzaal werd alleen door Nederlandse kinderen bezocht en van al die Nederlandse kinderen ging er op dat moment niet één naar de 'zwarte' openbare school.

Naar een integrale en planmatige aanpak in Hoorn-Noord

Het welzijnswerk en het basisonderwijs konden en wilden de ogen niet sluiten voor de ontwikkelingen die in 'hun' wijk gaande waren. Beiden ondervonden de negatieve gevolgen ervan. Het buurtopbouwwerk bracht eind 1984 gesprekken op gang tussen vertegenwoordigers van de twee scholen, het buurthuis en het centrum voor Kunstzinnige Vorming 'De Blauwe Schuit'. Men was het er over eens dat er iets gedaan moest worden en dat dit het beste zou kunnen in nauwe samenwerking. Omdat er onvoldoende inzicht in aard en ernst van de problemen

was, werd besloten zelf een onderzoek in te stellen. Er werd cijfermateriaal verzameld en er werd een groot aantal interviews afgenomen.

De conclusie was dat de migranten uit Turkije en Marokko in Hoorn-Noord op verschillende terreinen van het maatschappelijk leven een achterstand hadden. Zo bleek er nogal wat mis te zijn met de flats waar de meesten van hen woonden: er was sprake van achterstallig onderhoud. Verpaupering en getto-vorming lagen op de loer. Renovatie was geboden. De werkloosheidssituatie was zonder meer ernstig te noemen. Onder Turken was de werkloosheid gelijk aan het voor Turken en Marokkanen landelijk gemiddelde: 40%. Marokkanen scoorden met 60% echter aanzienlijk hoger. De werkloosheid onder Vietnamezen bleek zelfs 80% te bedragen.

Op basis van het onderzoek werd een projectplan vastgesteld. Gezien de beperkte financiële en personele middelen werd besloten tot werving van subsidie. De gemeente Hoorn stond achter het initiatief en participeerde actief in de voorbereidingsgroep. Gezamenlijk werd een subsidie-aanvraag bij het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur ingediend.

Uit de startblokken

In 1987 werd het samenwerkingscontract ondertekend door de volgende partners: het bestuur van de 'B van Bockxmeerschool, de gemeente als bevoegd gezag voor 'Het Fluitschip', het bestuur van buurthuis 'De Schoor', het bestuur van 'De Blauwe Schuit', de Turkse commissie, de Marokkaanse werkgroep en het regionale centrum buitenlanders Stichting Peregrinus. Ook een vertegenwoordiger van WVC nam plaats in de opgerichte stuurgroep.

Het algemeen doel werd in 1985 als volgt omschreven: 'Streven naar een samenleving waarin discriminatie op grond van etniciteit ontbreekt, etnische groepen elkaar onderling accepteren en elkaars gelijkwaardigheid erkennen'. Randvoorwaarde was dat het niet aangaat alle verantwoordelijkheid bij de migranten te leggen; integratie moet van twee kanten komen.

De werkdoelen, op verzoek van WVC gespecificeerd en meetbaar gemaakt, werden als volgt geformuleerd (een aantal doelen is ingekort).

1. Het betrekken van Turkse mannen, kinderen en jongeren bij de reguliere buurthuisactiviteiten. In 1986 was het deelnemerspercentage nihil. Na vier jaar dient 7%, overeenkomstig het percentage Turkse buurtbewoners, van het totale bezoekersaantal van Turkse afkomst te zijn, oplopend van 0% in 1986, naar 2% in 1987, 3% in 1988, 5% in 1989 en tenslotte 7% in 1990.

2. De betrokkenheid bij en participatie van allochtone ouders in het basisonderwijs dient te worden vergroot. Het aantal allochtone ouders in de MZR/Oudercommissie op beide scholen dient in verhouding te staan tot het percentage buitenlandse leerlingen op de betreffende scholen. Dat houdt voor beide scholen in dat gestreefd moet worden binnen vier jaar de vertegenwoordiging van allochtone ouders te doen toenemen tot 17% van de totale

oudervertegenwoordiging. Dit percentage is gerelateerd aan de prognose voor de komende vier jaar van het aantal kinderen van 4-13 jaar van Turkse en Marokkaanse afkomst. Genoemde 17% dient te worden opgebouwd van 0% in 1986, naar 4% in 1987, 8% in 1988, 12% in 1989 en 17% in 1990.

3. Er dient aan het einde van de projectperiode sprake te zijn van verregaande samenwerking tussen het openbaar en bijzonder onderwijs in Hoorn-Noord, hetgeen moet blijken uit: een gezamenlijk begeleidingscontract met de onderwijsbegeleidingsdienst, een integratieprogramma, regelmatig overleg tussen de teams en besturen van de scholen over programma en beleid en een gezamenlijk voorlichtingsprogramma.

4. Allochtone peuters dienen de peuterspeelzaal te bezoeken. In vier jaar tijd moet een toename van 0 tot 17% worden gerealiseerd op het totale aantal aanmeldingen: 0% in 1986, 4% in 1987, 8% in 1988, 12% in 1989 en 17% in 1990.

5. De leerlingenpopulatie op beide scholen dient een reële afspiegeling te zijn van de samenstelling van de wijk. Na vier jaar moet de leerlingenpopulatie van beide scholen voor 17% bestaan uit allochtone leerlingen. Eveneens volgens bovengenoemde fasering.

6. De getto-vorming en verpaupering van de flats moeten worden bestreden door: renovatie (f 20.000,- per wooneenheid), verbetering van woonomgeving (toepassing artistieke middelen en inschakeling van kunstenaars) en direct overleg tussen allochtone huurders en de woningbouwvereniging over de wensen. Het streven moet er op gericht zijn Turkse en Marokkaanse huurders lid te laten worden van de woningbouwvereniging zodat zij directe invloed op het beleid kunnen uitoefenen, uitmondend in een lidmaatschapspercentage van tien.

7. Ten behoeve van de werkgelegenheidsbevordering dient de ervaring en scholing van minderheden in kaart te worden gebracht. Dit onderzoek gaat in januari 1987 van start en zal zich tevens richten op oplossingen voor het werkgelegenheidsvraagstuk.

8. De toegankelijkheid van de instellingen op het gebied van gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening dient te worden vergroot door middel van betere voorlichting en deskundigheidsbevordering.

Inzake de financiering werd het volgende vastgesteld. De mate van samenwerking tussen diverse beleidssectoren in het veld bleek geen afspiegeling van de communicatie tussen de diverse departementale afdelingen van het ministerie van WVC. Het integratieve karakter van het project mocht naar de mening van de initiatiefnemers de meest effectieve weg zijn bij de bestrijding van

de gesignaleerde knelpunten, toch leek het subsidie te belemmeren. Het is oprecht te hopen dat met de door middel van de sociale vernieuwing geregelde decentralisering dit soort hokjesgeest tot het verleden behoort. Een extra complicerende factor was de vaststelling dat Hoorn te klein was voor tafellaken en te groot voor servet en daardoor buiten de criteria viel op grond waarvan Probleem Cumulatie Gebieden-gelden en gelden voor Onderwijs Voorrang Gebieden werden toebedeeld.

Na tweeënehalf jaar soebatten werd eind 1986 de aanvraag toch gehonoreerd voor de termijn van drie jaar. De WVC-bijdrage van f 150.000,- per jaar werd als budget toegevoegd aan de minderheden-gelden van de gemeente. Naast de subsidie van WVC kreeg het project financiële steun van de Provincie Noord-Holland met betrekking tot de Kunstzinnige Vorming. Ook de gemeente Hoorn gaf een jaarlijkse bijdrage om de kosten te dekken van het één dag per week vrijstellen van de directeuren van de basisscholen ten behoeve van projectactiviteiten.

De resultaten

Het werken met meetbare doelen veronderstelt concreet kwalificeerbare resultaten. In de praktijk bleek echter dat niet alle geformuleerde doelen meetbaar waren. Ervaren is dat het belangrijk is om, naast grondig vooronderzoek, voor de aanvang van het project praktische afspraken te maken over de feitelijke (tussentijdse) metingen. Uit de wel duidelijk meetbare doelen blijkt dat het Buurtproject Hoorn-Noord veel in gang heeft gezet.

Het sinds 1982 gevoerde migrantenbeleid van buurthuis 'De Schoor' heeft duidelijk vruchten afgeworpen: peuters, kleuters, kinderen, tieners en vrouwen weten de weg naar het buurthuis goed te vinden. De deelname van Turkse en Marokkaanse kinderen en tieners aan algemene activiteiten heeft het vooraf gestelde percentage zelfs ruimschoots overtroffen. De deelname van Turkse vrouwen begint langzaam op gang te komen. Voor de zeer moeilijk bereikbare Marokkaanse vrouwen werken het Buurtproject en 'De Schoor' aan een doelgroepanalyse en een methodiek-ontwikkeling.

De doelstelling met betrekking tot de participatie van allochtone ouders binnen het basisonderwijs is niet gehaald. Allereerst is de aandacht uitgegaan naar het oplossen van de gesignaleerde zwart-witte scholenproblematiek. In een later stadium is besloten tot een nadere uitwerking van het begrip ouderparticipatie in relatie tot de allochtone ouders. Daarom is afgeweken van het doel allochtone ouders percentueel vertegenwoordigd te laten zijn binnen medezeggenschapsraden.

Nadat eenmaal de instroom van Nederlandse kinderen op de zogenaamde zwarte school en die van de Turkse en Marokkaanse kinderen tot de witte school op gang was gekomen, is besloten tot een 'speerpuntactiviteit' in de vorm van een speel-o-theek op beide scholen. Zowel allochtone als autochtone ouders zijn hierbij betrokken geweest. In hoeverre dit de algemene betrokkenheid van allochtone ouders heeft bevorderd, is nog niet duidelijk.

De gestelde doelen ten aanzien van de onderwijsintegratie zijn gehaald, er is een gezamenlijk begeleidingscontract tussen beide scholen en de onderwijsbegeleidingsdienst opgesteld, er is een integratieprogramma en een voorlichtingsprogramma van de grond gekomen en er is regelmatig overleg.

Sinds 1989 laat de instroom op beide scholen een afspiegeling zien van de wijze waarop de buurtbevolking is samengesteld. Naar verwachting zal het probleem van de zwart-witte scholen binnen afzienbare tijd tot het verleden behoren. De gesignaleerde 'witte vlucht' is in vier jaar tijd van 25% tot praktisch nihil (1,8%) teruggebracht.

De peuterspeelzaal in het buurthuis wordt beschouwd als het 'voorland' van het basisonderwijs en heeft dus een belangrijke rol gespeeld bij het oplossen van het onderwijssegregatieprobleem. Door het inschakelen van Turkse en Marokkaanse contactvrouwen bij huisbezoeken, door goed voorlichtingsmateriaal en extra ouderavonden voor Turkse en Marokkaanse ouders van peuters te organiseren en door een training intercultureel werken voor de peuterleidsters te verzorgen, is bereikt dat de allochtone peuters de speelzaal zijn gaan bezoeken. Het gestelde percentage van 17% werd reeds in 1989 ruimschoots gehaald.

Ook op het gebied van de huisvesting zijn goede resultaten geboekt, niet in de laatste plaats door de goede samenwerking met de Woningbouwvereniging Hoorn. Gedurende de projecttermijn zijn alle daarvoor in aanmerking komende wooncomplexen grondig aan een groot-onderhoudsbeurt onderworpen. De aanpak heeft bovendien een hoge mate van betrokkenheid van allochtone en autochtone bewoners tot gevolg gehad (elders in dit artikel wordt ingegaan op de specifieke rol die de Kunstzinnige Vorming in dit verband heeft gespeeld). Aan de doelstelling Turkse en Marokkaanse bewoners lid te laten worden van de woningbouwvereniging is als gevolg van prioriteitsstelling niet expliciet aandacht besteed. Door de betrokkenen (woningbouwvereniging, allochtone en autochtone bewoners, buurtopbouwwerk, stedelijk opbouwwerk, gemeente) deelgenoot te maken van de buurtproblematiek is er een vruchtbare samenwerking tot stand gekomen. Illustratief is het buurtbeheerexperiment, dat, als een vervolg op het Buurtprojectonderdeel, in gang is gezet.

Het in opdracht van de gemeente Hoorn verrichtte onderzoek naar de aard en omvang van de werkloosheid onder allochtonen wees uit, dat de 'infrastructuur' in Hoorn voor de aanpak van het probleem aanwezig was, maar dat een specifiek werkgelegenheidsbeleid nog ontbrak. Een andere conclusie was dat de in Hoorn woonachtige allochtonen de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheersten, hetgeen een belangrijke belemmering vormde bij het krijgen van een baan.

Het buurtproject Hoorn-Noord kwam met twee initiatieven. Allereerst is gepoogd de betrokken instanties (gemeente, stichting werkgelegenheid, stichting werkervaringsprojecten en het centrum buitenlanders) rond de tafel te krijgen voor een gezamenlijke probleem- en doelgroepanalyse en een consistent lokaal beleid. Daarnaast is het initiatief genomen tot een Vertaal- en Tolkproject voor (jongere) allochtonen in samenwerking met het Tolkcentrum Amsterdam.

Deze aanpak heeft geleid tot de aanstelling van een arbeidsinpassingsconsulent en de oprichting van een arbeids- en scholingsbemiddelingsproject. Cijfermatige resultaten zijn niet voorhanden, onder meer door de 'privacy-gevoeligheid' van dit soort gegevens.

In hoeverre de instanties een meer multi-etnische koers gaan varen valt moeilijk te meten en verschilt per instantie. Wel kan worden gesteld dat inspanningen alleen dan vruchtbaar zijn wanneer instanties constructief en niet aanvallend benaderd worden. Een gezamenlijke analyse met alle ruimte voor problemen, tekorten, wensen en ervaringen, is aan te bevelen.

Voor het Buurtproject Hoorn-Noord werd gekozen voor een zelfstandige organisatie met een eigen accommodatie. Het dagelijks bestuur was in handen van een stuurgroep, waarin elk van de samenwerkingspartners een vertegenwoordiger had. De deelnemende besturen delegeerden als het ware een deel van hun verantwoordelijkheid aan de stuurgroep van het buurtproject. De rol van de stuurgroep van het project was het bewaken van de uitgezette lijn en eventueel bijstellen en/of uitbreiden van de plannen aan de hand van nieuwe ontwikkelingen, alsook het initiëren van activiteiten om de gestelde doelen te realiseren. De keuze voor een dergelijke stuurgroep (ambtenaren gemeente Hoorn, vertegenwoordiger WVC, sociaal-cultureel werkers en een vertegenwoordiger van de migranten) werd als noodzakelijk gezien vanwege de directe relaties met de betrokken instellingen en het prestige naar andere organisaties.

Daarnaast kende het project een projectteam, bestaande uit een coördinator, een activiteitenbegeleider (later opbouwwerker), een sociaal-cultureel werker, een consulent Kunstzinnige Vorming, buitenlandse contactvrouwen en een administratieve kracht. Totaal waren er twee formatieplaatsen. Voorts waren de directeurs van beide basisscholen vrijgesteld voor 0,2 formatie om aan het project mee te werken.

Van meet af aan was het de bedoeling dat het project een tijdelijke voorziening zou zijn. Er moest daarom voor gewaakt worden dat het project onmisbaar zou worden. De primaire functie van het project was die van aanjager. Centraal stond het ombuigen van het beleid van bestaande instanties in 'multi-etnische richting'. Activiteiten werden begonnen en vervolgens overgedragen aan de instellingen zelf.

Voor de werkwijze van het project waren er verschillende richtlijnen. Zo zijn termen als racisme en discriminatie niet gebruikt. Gekozen is voor de weg van de argumentatie en een flexibele, pragmatische werkmethode met onconventionele middelen als radio en video's bij huisbezoeken. De persoonlijke benadering speelde een belangrijke rol.

De projectmatige aanpak had verschillende redenen. Ten eerste impliceert het een gestructureerde aanpak met duidelijk omschreven doelstellingen en doelgroepen en een vastgestelde termijn. Daarnaast stimuleert projectmatig

Organisatie en werkwijze van het project

Kunstzinnige Vorming in Buurtproject Hoorn-Noord

werken beleidsvernieuwing en het bevordert samenwerking tussen disciplines. Voor een vernieuwend project is doorgaans extra financiering te regelen. Het innovatieve karakter van het project komt in vele punten tot uiting. Zoals bij voorbeeld in het geïntegreerde samenwerking tussen de instellingen maar ook in het actief inzetten van werkvormen uit de Kunstzinnige Vorming. Nieuw is ook dat de doelstellingen niet zijn gericht op eenzijdige integratie van allochtonen.

De Kunstzinnige Vorming was en is naar de mening van de initiatiefnemers van het project een bij uitstek geschikt middel om aan de doelstellingen van het project te werken. Dit vooral omdat het Buurtproject Hoorn-Noord zich richtte op mensen uit verschillende culturen. Kunstzinnige Vorming kreeg een belangrijke plaats in het project, uitgaande van de overweging dat Kunstzinnige Vorming (als niet-verbaal middel) de kracht heeft om vaak onbewuste normen, meningen en houdingen expliciet en bespreekbaar te maken (vooroordelen, wrijvingen, irritaties).

Een voorbeeld is de aanpak van de verloederde flats van het Westfrieze Hof. In deze buurt waren geen bewoners actief. Voorzien van een eenvoudige video-set gingen een opbouwwerker, een audio-visuele docent en iemand van de buurtvideo-groep de galerijen van de flats aan het Westfrieze Hof langs. Er werden opnamen gemaakt van 'zichtbare' problemen als huisvuil hangend in de bomen, verkoolde resten van brandjes, overvolle vuilcontainers enzovoorts. Intussen praatten de drie met nieuwsgierig geworden bewoners en vroegen hen iets te vertellen over de problemen van de Westfrieze Hof. Zij belden ook aan bij diverse mensen en maakten interviews in de deuropening. Uit de opnamen werd een korte eenvoudige reportage samengesteld waarin alle 'soorten' bewoners aan het woord kwamen.

De opnamen werden op twee avonden vertoond in een grote tent van het buurthuis, die voor de gelegenheid tussen twee flats werd geplaatst. 's Middags zorgde het kinderwerk van het buurthuis voor activiteiten voor kinderen. De ouders werden uitgenodigd om 's avonds naar de video te komen kijken. Een half uur voor de aanvang werden alle bewoners via een speakerinstallatie bovendien in drie talen opgeroepen om te komen kijken. Na de vertoning konden de buurtbewoners nog meer klachten kwijt. Van de avonden zelf werden ook weer video-opnamen gemaakt.

Het resultaat van deze aanpak is dat bijna alle geïnterviewden actief zijn geworden in een bewonerscomité. Er werd een samenvatting gemaakt van de klachten en deze werd aangeboden aan de woningbouwvereniging, hetgeen uiteindelijk resulteerde in een grootscheepse renovatie van de flats en de woonomgeving.

Een ander belangrijk aspect van Kunstzinnige Vorming is dat het een gelijke beginsituatie schept voor alle deelnemers. In de loop van 1987 was het eind van de middag in het buurthuis een soort ontmoetingscentrum geworden voor Marokkaanse jongeren. Er dreigde een situatie van aparte dagen voor

Marokkaanse en Nederlandse jongeren te ontstaan. Om dit te voorkomen werd er gezocht naar activiteiten waarbij de taal geen rol speelde (veel Marokkaanse jongeren beheersten het Nederlands nauwelijks). Besloten werd tot een cursus jongeren omdat dit zowel lichamelijke aspecten in zich heeft als de noodzaak samen te werken zonder dat de taal een struikelblok is. Er werd een cursus van zes bijeenkomsten van elk twee uur georganiseerd waaraan gemiddeld dertien Marokkaanse en Nederlandse jongeren deelnamen. Na afloop was er meer vertrouwen tussen de bezoekers onderling en in de tienerwerkers. Ook zijn enkele jonge Marokkanen actief geworden als vrijwilliger in het buurthuis of bij de migrantenradio en zijn op taalles gegaan.

Middelen uit de Kunstzinnige Vorming bieden tevens een handelingsperspectief voor het proces waar de deelnemers op dat moment bij betrokken waren, vaak zelfs in de vorm van een concreet produkt. Dat produkt kan veel omvatten bij voorbeeld een zeefdruk, een zelfgeschreven en gedrukt gedicht of een radioproduktie.

Er waren in Hoorn bij de overigens goed functionerende lokale omroep geen Marokkaanse en Turkse (radio)redacties. Het Buurtproject heeft deze redacties opgezet en voorzien van een eigen studio in de wijk. Vanuit deze studio worden door de twee redacties live-uitzendingen verzorgd in de eigen taal. Radio kan voor migranten een heel belangrijke functie vervullen: het doorbreekt het isolement en verwoordt wat er in de plaats waar men woont allemaal gebeurt. De training van de redacties werd verzorgd door docenten van het creativiteitscentrum. Als onderdeel van de training werd door de deelnemers een korte stage gelopen bij een radiostation van en voor migranten in het Franse Besançon. Het resultaat is dat er in Hoorn nu wekelijks in het Turks en Marokkaans-Arabisch radio-uitzendingen worden gemaakt door 'gewone' migranten. Tijdens de uitzendingen is de eigen studio voor iedereen toegankelijk. Ook via de telefoon kan elke migrant deelnemen aan de uitzending. Een niet onbelangrijk neveneffect was dat verschillende deelnemers hun ongeschoolde arbeid verruilden voor scholing in de media en aan de sociale academies en betaald werk vonden in die sectoren.

Middelen uit de Kunstzinnige Vorming stimuleren het groepsproces en geven tegelijkertijd ook ruimte aan individuen. Daar komt nog bij dat de eindprodukten er al gauw spectaculair uitzien (video's, foto's, muurschilderingen enz.) wat ze extra geschikt maakt als aandachtstrekkers voor projectdoelen. Zo leverde de video-tape 'Living Apart Together' een zinvolle bijdrage aan de discussie en bewustwording van de zwart-wit problematiek. Vooral omdat beide scholen hun problemen kort en helder moesten formuleren. Een ander AV-produkt was 'Volwassenen zijn veel kinderachtiger'. Een video die vanuit de denkwereld van een leerling van 'Het Fluitschip' een beeld schetst van de moderne leermiddelen waarover de 'zwarte' school beschikt. Bij de vertoning bleek dat de ouders trots waren dat hun kind op zo'n goede school zit. De kinderkrant Olleke Bolleke is verschenen in het kader van het speelproject.

Uit de krant – die in de wijk huis aan huis verspreid is – sprak duidelijke samenwerking tussen de drie basisscholen. De drietalige kinderkrant was een enorm succes: ouders hebben meegeholpen aan de vertalingen en bovendien maakte de krant het thema ‘spelen’ bij allochtone ouders bespreekbaar. Daarnaast wordt er nu bij andere uitgaven (folders, buurtkranten, enz.) meer aandacht besteed aan vormgeving en wordt er rekening gehouden met de migranten in de buurt. Na afloop van de kinderkrant was er een tentoonstelling over het tot stand komen van de krant.

In Hoorn-Noord heeft de Kunstzinnige Vorming iets toegevoegd aan de deskundigheid van de beroepskrachten in het onderwijs en het sociaal-cultureel werk. Aan de kunst ontleende middelen zijn gebruikt voor de verwezenlijking van doelen uit genoemde sectoren. Na de beëindiging van het Buurtproject ging het eerste promotiefestival van allochtone kunst ‘Holland weerspiegeld’ van start. Een evenement op provinciaal niveau met een landelijke uitstraling dat georganiseerd werd door de beide scholen en het buurthuis.

Conclusies, kritiek en het uitstralings-effect

Het buurtproject Hoorn-Noord is na drie jaar formeel beëindigd. Er wordt met voldoening teruggekeken op de achterliggende periode. Er is veel bereikt en veel geleerd. Met die kennis zal er in Hoorn gewerkt worden en bepaalde werkmethodes zijn wellicht ook bruikbaar voor gemeenten elders in het land. De belangrijkste conclusie is dat het project de aanjaagfunctie werkelijk heeft vervuld: het beleid van algemene instellingen is bijgesteld in ‘multi-etnische richting’. Achteraf is het ook juist geweest aan te sluiten bij de bestaande praktijk binnen het sociaal-cultureel werk en het onderwijs. Het project heeft tevens aangetoond dat de samenwerking tussen particulier initiatief en de lokale overheid rond gezamenlijk vastgestelde doelen bijzonder vruchtbaar en reëel haalbaar kan zijn. Gebleken is dat de verkokering op het gebied van maatschappelijke dienstverlening kan worden doorbroken.

Enige zelfkritiek is niettemin op zijn plaats. Een minpunt was dat veel doelen onmeetbaar geformuleerd waren. Vooraf is te weinig nagedacht over meetinstrumentaria en toetsingsmomenten. De ingelaste onderzoeksfase had intensiever en professioneler uitgevoerd kunnen worden, waardoor de problemen gedetailleerder beschreven hadden kunnen worden. Dit zou de methodiekontwikkeling ten goede zijn gekomen (meer verfijnd). Tenslotte was er als gevolg van de pragmatische aanpak te weinig ruimte voor inhoudelijke discussies (hoewel in de pragmatiek wel een belangrijke kracht schuilde). Het uitstralings-effect van het Buurtproject Hoorn-Noord is minder objectief waar te nemen dan de ‘harde’ resultaten. Toch heeft het project een onmiskenbare invloed gehad op diverse maatschappelijke organisaties. Van gemeentepolitie tot maatschappelijk werk, van migranten-zelforganisaties tot instellingen voor sociaal-cultureel werk en arbeidsmarktgerichte instanties. Het Buurtproject straalde uit dat problemen met betrekking tot de multi-etnische samenleving gezamenlijk daadwerkelijk konden worden aangepakt. In algemene

zin had het project ook een bovenlokale uitstraling gezien de interesse voor de gehanteerde aanpak bij het NIZW* (voorheen GAMMA-MES*-project) en de betrokkenheid van het Buurtproject Hoorn-Noord bij de voorbereidingen ten behoeve van een Europees MES-project.

DE GEMEENTE HOORN

De gemeente Hoorn is steeds positief geweest over het project. Dat kwam tot uiting in een sterke bestuurlijke betrokkenheid van de burgemeester, de coördinator minderhedenbeleid, de wethouder welzijnszaken en de wethouder onderwijszaken. Daarnaast had de gemeente drie vertegenwoordigers in de stuurgroep. De betrokkenheid van de gemeente leverde winst op in de relaties met de rijksoverheid en andere instellingen. Je krijgt veel gedaan. Door het project is er bij de verschillende gemeentelijke sectoren een grotere waardering gegroeid voor een integrale aanpak van problemen, hoewel dit nog in de kinderschoenen staat. Nog teveel is er sprake van hiërarchische belemmeringen.

HET SOCIAAL-CULTUREEL WERK

Het betrokken buurthuis 'De Schoor' kan als trendsetter worden beschouwd voor een buurtgericht minderhedenbeleid. Op initiatief van het project heeft de Hoornse stedelijke organisatie voor sociaal-cultureel werk (Netwerk) een minderhedenbeleid ontwikkeld, dat heeft geresulteerd in een plan van aanpak. Netwerk heeft op zich genomen de binnen het Buurtproject opgedane kennis en ervaring te behouden en over te dragen. Concreet betekent dit dat er gewerkt wordt aan een lokale variant op het project. Naast een nadrukkelijke (her)profilering van het sociaal-cultureel werk heeft het Buurtproject ook in methodische zin effect gehad. In de zin van de initiërende en coördinerende functie die het buurt(huis)werk kan hebben en in de maatwerkmethode (persoonlijke benadering en doelgroep/probleemanalyse) en in de toeleidingsfunctie met betrekking tot moeilijk bereikbare doelgroepen.

HET ONDERWIJS

Hoorn-Noord is niet de enige wijk die het probleem van onderwijssegregatie kent. De aanpak van Hoorn-Noord heeft ontegenzeggelijk effect op de schoolbesturen. Men tracht de bruikbare elementen toe te passen op de eigen praktijk.

DE WONINGBOUWVERENIGING

Vanaf het begin is men bereid geweest de problemen gezamenlijk te lijf te gaan. Men heeft zelfs diep in eigen reserves getast om de geformuleerde doelstellingen te realiseren. Er werd onderkend dat de aanwezigheid van relatief veel allochtone huurders consequenties heeft voor voorlichting, benadering, behandeling van klachten enzovoorts.

* Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (opgezet door WVC; landelijk project voor zorg en welzijn)

MES = multi-etnisch samenleven.

DE KUNSTZINNIGE VORMING

Het centrum 'De Blauwe Schuit' was een van de grondleggers van het project. Er is veel ervaring en kennis opgedaan, mede als gevolg van de financiële middelen die door de provincie Noord-Holland ter beschikking werden gesteld. De intentie bestaat de ondersteuningswerkzaamheden voort te zetten.

DE ARBEIDSMARKT

De afgelopen jaren is in Hoorn een netwerk van organisaties ontwikkeld, die arbeidsmarktgerichte activiteiten in gang zetten en uitvoeren. Dit netwerk had ten aanzien van migranten echter niet het gewenste resultaat. Het project heeft bewerkstelligd dat een gezamenlijke aanpak ten behoeve van migranten is gerealiseerd. Concreet heeft het geleid tot aanstelling van een arbeidsinpassingsconsulent voor migranten.

Hoorn, maart 1990

Hans Verschoor
Kees Fock

